

Legfontosabb tudnivalók a zöldítésről az őszi vetéshez

A zöldítés megnevezés az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokat takar. Ilyen gyakorlatokat minden gazdálkodónak végeznie kell, aki területalapú támogatásban részesül, azzal a céllal, hogy az Európai Unió adófizetőinek pénzéből finanszírozott közvetlen támogatás kifizetését kompenzálja, biztosítva ezzel a még meglévő környezeti/természeti értékek és az éghajlati adottságok megőrzését, fenntarthatóságát.

Az alap jogszabályban (1307/2013/EU rendelet) meghatározott területi küszöbértékek és egyéb mentességi kritériumok miatt nem minden gazdálkodónak kell a követelményrendszer minden elemének megfelelnie.

Az előírások három gyakorlatot fogalmaznak meg, melyeket az előbb említett feltételek mellett teljesíteni kell a zöldítés kifizetéséhez:

- **a növénytermesztés diverzifikálása:** a 10 hektár fölötti **szántón** gazdálkodóknak adott évben legalább két különböző növénykultúrát kell termeszteniük, míg a 30 ha feletti szántóval rendelkezőknek legalább három féle növényt; a legnagyobb területen termesztett növény a szántóterület legfeljebb 75%-át foglalhatja el, három növény esetén pedig a két legnagyobb területen termesztett növény együttesen nem teheti ki a szántóterület több, mint 95%-át. A növénykultúrák számának sérelme nélkül a felső határokat nem kell betartani annak az üzemnek, mely szántóterületének több, mint 75%-át ideiglenes gyep vagy egynyári takarmánynövény vagy parlagon hagyott terület borítja. Ilyen esetben a szántóterület fennmaradó részén a fő növénykultúra nem teheti ki e fennmaradó szántóterület több, mint 75%-át, kivéve, ha ez a fennmaradó terület ideiglenes gyep, egynyári takarmánynövénnyel bevetett terület vagy parlagon hagyott terület.
- **ökológiai célterület fenntartása:** a 15 hektár fölötti **szántón** gazdálkodóknak a szántóterületük 5%-ának megfelelő kiterjedésű ökológiai célterülettel kell rendelkezniük.
- **állandó gyepterület fenntartása:** a környezeti szempontból értékes gyepek átalakítása, feltörése nem megengedett, továbbá országos szinten is meg kell őrizni az állandó gyepek arányát a 2012-es referenciához képest, legfeljebb 5 százalékos csökkenést megengedve. Az állandó gyepek nyomon követése továbbra is országos szinten történik, de az esetleges visszaállítás (ti. ha országosan átlépjük az 5 százalékos csökkenést) a mezőgazdasági üzemek kötelezettsége.

Összefoglaló táblázat az alap szabályrendszeréről:

Ha a 2015-ös egységes kérelemben bejelentett szántóterülete	Terménydiverzifikáció szükségessége	Ökológiai célterület fenntartási kötelezettség
kisebb, mint 10 hektár	nem	nem
10 és 15 hektár között van	igen, <u>legalább két különböző növénykultúrát</u> kell termesztene (a fő növénykultúra a szántóterület legfeljebb 75%-át foglalhatja el)	nem
15 és 30 hektár között	igen, <u>legalább két különböző növénykultúrát</u> kell termesztene (a fő növénykultúra a szántóterület legfeljebb 75%-át foglalhatja el)	igen
30 hektár fölött	igen, <u>legalább három különböző növénykultúrát</u> kell termesztene (a két fő növénykultúra együttesen nem teheti ki a szántóterület több, mint 95%-át)	igen

A zöldítés követelményeit a gazdálkodóknak **2015-től kell betartani**, vagyis a 2015-ös egységes kérelmükben már nyilatkozniuk kell arról, hogy a szántóterületük 5%-ának megfelelő ökológiai célterületet mivel teljesítik (MePAR-ban ki kell jelölni), be kell tartaniuk a terménydiverzifikáció szabályainak megfelelő növényszámokat és százalékos küszöbértékeket.

Az **ökológiai tanúsítvánnyal rendelkező** és az átállás alatt lévő **gazdaságok** automatikusan jogosultak a zöldítés támogatásra. Ha egy gazdaságnak van nem ökológiai termelés alatt álló területe is, akkor azon az előzőekben leírt zöldítési szabályokat be kell tartani.

A terménydiverzifikáció követelménye alól mentesülő üzemtípusok a következők:

1. Amennyiben 10 hektár alatti területen gazdálkodnak.
2. Amennyiben szántóterületének egészen a növénytermesztési ciklus jelentős részében rizst vagy indiánrizst termel.
3. Amennyiben **szántóterületének több, mint 75%-a**
 - parlagon hagyott terület
 - vagy ideiglenes gyp
 - vagy egynyári takarmánynövény
 - vagy az előzőek kombinációja

és a fennmaradó szántóterület nem haladja meg a 30 hektárt.

4. Amennyiben a támogatható mezőgazdasági területének több, mint 75%-a

- állandó gyep
- vagy ideiglenes gyep
- vagy egynyári takarmánynövény
- vagy rizs, indiánrizs
- vagy az előzőek kombinációja

és a fennmaradó szántóterület nem haladja meg a 30 hektárt.

5. Amennyiben az adott évben bejelentett szántóterület több, mint 50%-át a mezőgazdasági termelő az előző évi egységes kérelmében nem jelentette be (még nem ő használta a területet) és a szántóterület egészén (nem csak azon, amit előző évben nem jelentett be), az előző naptári évtől eltérő növénykultúrát termeszt.

Az ökológiai célterület fenntartás alól mentesülő üzemtípusok a következők:

1. Amennyiben 15 hektár alatti területen gazdálkodnak.

2. Amennyiben szántóterületének több, mint 75%-a

- parlagon hagyott terület
- vagy ideiglenes gyep
- vagy egynyári takarmánynövény
- vagy hüvelyes növény
- vagy az előzőek kombinációja

és a fennmaradó szántóterület nem haladja meg a 30 hektárt.

3. Amennyiben a támogatható mezőgazdasági területének több, mint 75%-a

- állandó gyep,
- vagy ideiglenes gyep
- vagy egynyári takarmánynövény
- vagy rizs, indiánrizs
- vagy az előzőek kombinációja

és a fennmaradó szántóterület nem haladja meg a 30 hektárt.

A terménydiverzifikáció szabályozásánál a küszöbértékeken és a mentességeken kívül nagy hangsúlyt kell fektetni a **növénykultúrák megkülönböztetésére** és azokra az esetekre, **amikor ugyanarról a területről egy tenyészdő alatt több növényfajt takarít be a gazdálkodó** köztes termesztés, közé - vagy alávetés vagy vetőmagkeverék vetésével.

Az alábbi kategóriák számítanak különböző növénykultúrának terménydiverzifikációs szempontból:

- különböző nemzetségek (a nemzetségek különbözőségének meghatározásához elkészült egy táblázat, mely tételesen felsorolja, hogy a Hazánkban termesztésben lévő kultúrák mely nemzetséghez tartoznak, az a Zöldítés Gazdálkodói Kézikönyvben elérhető lesz);

- meghatározott három növénycsalád esetében, azaz a káposztafélék, burgonyafélék és tökfélék (kabakosok) bármely **faja** különböző kultúrának számít [vagyis itt **nem** a nemzetség szerinti megkülönböztetést kell alkalmazni (például a cukkini és a sütőtök különböző fajok)];
- parlagon hagyott földterület;
- ideiglenes gyep vagy egynyári takarmánynövény;
- az őszi és tavaszi termények külön növénykultúrának számítanak még abban az esetben is, ha ugyanahhoz a nemzetséghez tartoznak.

Terménydiverzifikáció egy tenyészdő alatt több növényfaj betakarításának esetében:

- a köztes termesztés, vagyis amikor ugyanarról a területről egy tenyészdő alatt több növénykultúrát takarítunk be oly módon, hogy a főnövény sorai közé más növénykultúrát is vetünk és a kettő együtt hoz termést, terménydiverzifikációnak számít abban az esetben, ha a növénykultúrák külön-külön a terület legalább 25%-át elfoglalják;
- a közé – vagy alávetés, vagyis amikor ugyanarról a területről egy tenyészdő alatt több növényfajt takarítunk be oly módon, hogy a főnövény közé más növényfajt is vetünk, de a betakarítás nem egy időben történik, nem számít terménydiverzifikációnak;
- a vetőmagkeverékek a szántóföldi növényfajok vetőmagvainak előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 48/2004. (IV. 21.) FVM rendelet által meghatározott takarmánynövény-fajok; ipari olaj- és rost növény-fajok; gabonaféle-fajok, fűféle-fajok minősített vetőmagtétéleinek keveréke, melyet a forgalomba hozatal céljára újra minősítettek. Vagyis több vetőmagkeverék vetése terménydiverzifikációban akkor számolható el különböző növénykultúraként, ha megállapítható, hogy a vetőmagkeverékekben lévő fajok különböznek egymástól, továbbá, ha a vetőmagkeverékeket nem használják ideiglenes gyep vagy egynyári takarmánynövény termesztésére. Egyetlen vetőmagkeverék vetése nem számít terménydiverzifikációnak.

Az **állandó gyepek** esetében a környezeti szempontból értékes és védett gyepek átalakítása, feltörése nem megengedett, továbbá országos szinten is meg kell őrizni az állandó gyepek arányát a 2012-es referenciához képest, legfeljebb 5 százalékos csökkenést megengedve. Az állandó gyepek nyomon követése továbbra is országos szinten történik, de a visszaállítás a mezőgazdasági üzemek kötelezettsége.

A jövő évtől három gyepekategória kerül bevezetésre:

- Natura 2000-es gyepek (környezeti szempontból értékes gyepek)
- Állandó gyepek (a mezőgazdasági üzem vetésforgójában öt vagy ötnél több évig nem szerepelnek)
- ideiglenes gyepek (szántóterületen telepített ideiglenes gyepek)

Amennyiben megállapításra kerül, hogy az állandó gyepek aránya nemzeti szinten több, mint 5 %-kal csökkent, az érintett tagállamnak a mezőgazdasági üzemek szintjén kötelezettséget kell előírniuk a földterületnek állandó gyepterületté való visszaalakítására vonatkozóan. Azon mezőgazdasági termelőket terheli ezen kötelezettség, akiknek olyan földterület áll rendelkezésükre, amelyet korábbi időszakban állandó legelőként vagy állandó gyepterületként használt földterületből valamilyen más célú földterületté alakítottak át. Az így módon érintett gazdálkodók sorrendiségét az uniós jogszabályban foglalt alapelvek szerint állapítja meg a nemzeti hatóság.

A Hazánkban 2015-től elismertethető ökológiai fókuszterületek tartalmi meghatározására elkészült a tárcsa és háttérintézményeinek tervezete. Ezt azonban még egyeztetni kell az Európai Bizottsággal. Mindazonáltal fontosnak tartjuk, hogy a szakmai közvélemény már most tájékoztatást kapjon az elismertethető ökológiai fókuszterületekről tervezet formájában:

- **Parlagon hagyott földterület:** Adott tárgyévvel szemben vonatkozóan parlag az a terület, amelyen semmilyen növénykultúrát nem vetnek vagy telepítenek és nem takarítanak be. Ez alól kivételt képez a kaszálás és legeltetés a kultúrállapot fenntartása érdekében. Legrövidebb pihentetés időtartama: január 1-től szeptember 30-ig tartó időszak. Parlag minimális mérethatára: minimum 0,25 ha.
- **Terasz:** Magyarországon szántóterületen nem jellemzőek a teraszok, többnyire szőlőültetvényekben fordulnak elő.
- **Tájképi elemek:** Eddig tájképi elemként HMKÁ-ban a gémeskutak, kunhalmok és a szántóval körülvett fa- és bokorcsoportok vannak lehatárolva, ezek elismertethetőek lesznek EFA-ként. Ezeket felül még a következő tájképi elemek ismertethetőek el ökológiai célterületként:
 - **fás szárú növényzettel borított sávok:** Legalább 50%-ban fás szárú vegetációval borított, legfeljebb 20 m széles összefüggő terület, max. 50 méter szakadással. HMKÁ-ban támogatható terület lesz.
 - **elszigetelten álló fák:** Szántóterületen lévő és a HMKÁ-ban védett magányosan álló fák.
 - **fasor:** Olyan egy sor fából álló vonalas létesítmény, mely min. 40 méter hosszú, a fák lombkoronája min. 4 méter átmérőjű és a lombkoronák közötti távolság nem lehet több, mint 5 méter.
 - **fa- és bokorcsoport:** Min. 100 négyzetméter kiterjedésű, a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben meghatározott és feltüntetett, 5000 négyzetméternél kisebb, jellemzően nem vonalas kiterjedéssel rendelkező, legalább 50%-ban fás szárú növényekkel borított terület, mely szántóval körülvett vagy azzal határos.
 - **táblaszegély:** 1-20 méter széles olyan terület, amelyen mezőgazdasági termelés nem végezhető, jellemzően vonalas kiterjedésű és min. 50%-ban lágyszárú növényzettel borított.

- **tavak:** Max. 0,5 ha területű, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, legfeljebb 10 m széles part menti vegetációval szegélyezett terület.
 - **vizes árkok:** Vizes árkok és a hozzájuk tartozó parti sávok, amelynek együttes szélessége min. 2 méter, max. 10 m, ideértve az öntözés vagy vízelvezetés céljára szolgáló nyílt vízfolyásokat, kivéve a betonnal vagy egyéb mesterséges szilárd burkolattal bélelt csatornákat.
- **Védelmi sávok:** A HMKÁ jogszabályban meghatározott védelmi sávok ismertethetőek el ökológiai célterületként.
 - **Agrár-erdészeti hektárok:** Az EMVA-ból finanszírozott támogatással létrehozott agrár-erdészeti hektárok.
 - **Erdőszélek mentén fekvő támogatható hektársávok:** Olyan min. 1 és max. 10 m közötti, erdővel határos támogatható sávok, melyeken végezhető mezőgazdasági termelés.
 - **Rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvény:** Telepítési engedéllyel, őshonos fajokból létrehozott sarjerdő, amelyen nem használnak ásványi műtrágyát és/vagy növényvédő szereket.
 - **Erdősített terület:** A 88/2007-es és a 132/2004-es FVM rendeletek alapján erdősített területek.
 - **Ökológiai jelentőségű másodvetés:** Olyan másodvetés, melyet különböző növényfajok magkeverékének vetésével hoztak létre. Az itt használatos vetőmagkeverékek jegyzéke és vetési időszaka még kidolgozás alatt van.
 - **Nitrogénmegkötő növényekkel beültetett területek:** A listában szereplő nitrogénmegkötő növényekkel beültetett területek: Keleti kecskeruta, Szarvaskerep, Fehérvirágú csillagfürt, Lucerna, Baltacim, Takarmányborsó, Bíborhere, Vöröshere, Fehérhere, Perzsahere, Görögszéna, Lóbab, Pannonbükköny, Tavaszi bükköny, Szöszösbükköny, Szója, Szegletes lednek, Csicscriborsó, Tarka koronafürt, Somkóró. A Takarmány magkeverék beszámítható, ha a keverék akár 1 komponense nitrogénmegkötő faj.

Az ökológiai célterületnek nem kell feltétlenül támogatható területen lennie. A rendelet szerinti megfogalmazásban olyan tájképi elemek is elismertethetőek ökológiai célterületként, amelyek nem a termelő szántóterületén, hanem azzal határosan helyezkednek el. Ezek lehetnek önkormányzati területek vagy más vagyionkezelő szerv tulajdonában/kezelésében álló területek is. Abban az esetben, ha a termelő ilyen típusú fókuszterületet akar elismertetni ökológiai célterületként, az a rendelkezésére kell, hogy álljon. A rendelkezésre állás részleteiről a Zöldítés Gazdálkodói Kézikönyvben tájékoztatjuk a gazdálkodókat.

A termelőknek a rájuk vonatkozó zöldítési követelmény/követelmények mellőzése esetén **szankcióra kell számítaniuk**. Ennek bevezetése fokozatosan történik: 2015-ben és 2016-ban nem lesz szankció, csak a zöld komponens egy bizonyos arányú elvesztésével jár a nem teljesítés. 2017-től úgynevezett közigazgatási szankció kerül bevezetésre, melynek adott évre vonatkozó nagysága a meg nem felelés súlyosságától, mértékétől, fennállásának időtartamától, illetve ismétlődő jellegétől függően fog változni. A levonás összege nem

haladhatja meg a termelő zöld kifizetésének 20%-át 2017-ben és 25%-át 2018-tól. Ez a közigazgatási szankció a vétség miatt ki nem fizetett zöldítési támogatás összességén felül értendő. Vagyis a gazdálkodók számára biztosított egy két éves „felkészülési időszak” a nagyobb arányú levonások előtt.

A Földművelésügyi Minisztérium a zöldítés részleteivel kapcsolatos tájékoztatásra nagy hangsúlyt fektet, viszont most szeptemberben számos fontos kérdésre kell még az Európai Bizottságtól választ kapnunk. Már most folyamatban van egy Zöldítés Gazdálkodói Kézikönyv összeállítása, mellyel célunk, hogy a zöldítés három követelményét szemléletes módon és gyakorlatias megközelítésben fejtsük ki, felhívva benne a figyelmet a hazai szabályozási sajátosságokra. A kézikönyvet október végéig minden gazdálkodóhoz eljuttatjuk a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal – és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara segítségével.

Budapest, 2014. szeptember 11.